

Povedeme-li dialog, bude svět lepší

Jan Urban

in: Deník N, 2, 2020, n. 84, p. 14

in: Deník N, 2, 2020, č. 84, str. 14 (30. 4.)

◆ nekrolog, česky, vznik: 29. 4. 2020 ◆ poznámka: na webu publikováno pod názvem „Pravda byla Ladislavu Hejdánkovi nade vše. Víc než přátelství s Václavem Havlem“ ◆ web

◆ obituary, Czech, origin: 29. 4. 2020 ◆ web

Pravda byla Ladislavu Hejdánkovi nade vše. Víc než přátelství s Václavem Havlem

Jan Urban, denikn.cz, 29. dubna 2020

Největší osobnosti každého společenství odcházejí potichu. Nikdo nebude přemýšlet o uspořádání státního pohřbu. Většina lidí o nich nikdy neslyšela. Ve věku zábavy především a pro všechny je živá moudrost a slušnost pro spotřební vidění světa neviditelná. Stejně jako osobní statečnost, pevnost víry ve spravedlnost či úcta ke skromnosti.

A přesně tak odešel jeden z velké pětky českých filozofů dvacátého století, muž s láskou ke květinám, politický vězeň, chartista a věčný tazatel po pravdě Ladislav Hejdánek. Celý život vzbuzoval úctu už jenom tím, jakým byl. Jak mluvil, argumentoval, jak mu hledání pravdy v jakkoliv složité situaci dělalo radost, stejně jako učení, kterému říkal vedení dialogu.

Žil podle toho, čemu věřil. Jazykem filozofa to popsal jako „službu pravdě, která tu byla dříve než my“. Nikdy se nenechal lákat přísliby výhod nebo kompromisy. Dávalo mu to výjimečnou jasnost pohledu. V roce 1988 napsal přímo jasnozřivou analýzu stavu společnosti. „Ve všech oborech a ve všech složkách společenského života jsme zavaleni amatérismem a diletantismem... Nedemokraté nejsou jen v KSČ, ale i jinde ve společnosti.“

V době, kdy naprostá většina společnosti ještě pasivně vyčkávala, už tvrdil, že je nejvyšší čas připravovat se na změnu pořádků, formovat otevřeně politické skupiny „s dost určitě formulovaným programem“ a především promýšlet vztah budoucí politiky a ekonomie, protože jedna se nedá dělat bez druhé. „Varujme se zejména zde diletantismu a střílení od boku.“ Jako by viděl chaos devadesátých let – jen o léta dříve.

Spoludiskutující občas přiváděl do rozpaků, protože se znovu a znovu dostávali do situací, kdy se zdálo, že je o dva kroky před nimi a předem zná všechny jejich argumenty a námitky. Jeho hlavním přesvědčením bylo, že „nejzákladnějším lidským právem je právo na pravdu, právo a spravedlnost“. Jaksi to vylučovalo taktizování, vytahování se, ale i politikaření. Říkal, že to měl v sobě od mládí a od skvělých učitelů, které potkal. A že měl štěstí ve všem, co žil a zažil.

Za Benešem na Hrad

V únoru 1948 byl mezi studenty, kteří ještě věřili prezidentu Benešovi. Pár stovek se jich pokusilo dojít na Hrad a prezidenta přesvědčit, aby nepodepisoval demisi nekomunistických ministrů. V Nerudově ulici je zmlátili a rozehnali milicionáři. Vyšetřování drobného Lád'u opominulo, a tak vystudoval. V miniaturním světě českých filozofů brzy začal patřit mezi respektované autority.

Za svoje poslání považoval přitahovat myslící a zodpovědné lidi k diskusi. Koncem padesátých let byl u evangelické iniciativy Nová orientace, která se pokoušela o občanskou interpretaci evangelia. Zasazoval se o diskuse evangeliků s katolíky i marxisty. Jednoduše věřil ve zlepšování světa rozhovorem a výměnou myšlenek.

Počátkem šedesátých let byl členem redakční rady časopisu Tvář – tehdy nejprestižnější intelektuální publikace v Československu. Když vedení KSČ časopis zakázalo, napsal v roce 1965 osobní protestní dopis vedoucímu ideologického oddělení ÚV KSČ, jímž tehdy byl později slavný reformátor Zdeněk Mlynář.

Na bytové semináře z celého světa

V roce 1968 ho jeho rehabilitovaný učitel Jan Patočka přijal do filozofického ústavu Akademie věd, kde společně prosadili publikování řady základních prací evropské filozofie. Jejich vydání Otázky viny Karla Jasperse ovlivnilo moji generaci víc než kterákoliv jiná kniha té doby.

A pak už se ozvala „normalizace“. V roce 1971 byl vyhozen a krátce nato zatčen. On, vědomě nepolitický křesťanský filozof, byl odsouzen na devět měsíců v politickém procesu společně s bývalými komunisty a svými přáteli Jaroslavem Šabatou a Janem Tesařem. Někde tady už byl počátek propojení v pozdější Chartě 77.

Pracoval jako noční vrátný, skladník a topič. Ale už se také setkával s vybranými studenty evangelické bohoslovecké fakulty. Od roku 1980 vedl pravidelné bytové semináře, ve kterých vychoval novou generaci českých společenskovedních myslitelů. Do jeho bytu přijížděli přednášet, často za cenu osobního rizika, [přední evropští a američtí filozofové](#). Byla to největší pocta, jaké se kdy české filozofii dostalo – jeho zásluhou.

Spor s Hradem

Podvkrát, a pokaždé v nejobtížnějších obdobích, byl mluvčím Charty 77. Pro dnešního čtenáře je asi nemožné pochopit, jak obrovské úsilí člověka stálo v mnoha letech policejní šikany psát dodnes nepřekonané filozofické texty, učit a zároveň „chartovat“. Ale Láďa Hejdánek, jak mu přátelé říkali, to všechno zvládal s noblesou a jako obvykle o krok napřed před myšlením ostatních. Ani proslulý začátek ilegálních Lidových novin se proto bez něj nemohl obejít.

Jeho hvězdná hodina přišla s listopadem 1989. Opakovaně odmítl nabídky politických funkcí a vždy říkal, že jeho životním posláním je služba pravdě, které se ani v nové politice asi nebude příliš dařit. Odmítl i osobní prosbu prezidenta Václava Havla, aby se stal místopředsedou ve vládě Mariána Čálky.

V dubnu 1990 naopak bez váhání přijal posláním rozhodce v utajeném dramatickém sporu prezidenta a Občanského fóra, které dokazovalo, že tehdejší ministr vnitra Richard Sacher zneužíval svazky StB a vědomě zabrzdil její rozpuštění.

Po pěti dnech šetření jednoznačně prokázal, že protesty OF byly oprávněné. Když to oběma stranám oznámil, na Hradě ho odmítli přijmout. Na otázku kamaráda, zda mu to stálo za možnou ztrátu blízkého přítele z disentu, odpověděl s úsměvem citátem z Jana Husa: „Milý mně je bratr Pálec, ale pravda je mi milejší.“

Jeho život byl úctyhodný. Sloužit pravdě, která tu byla už před námi, teď budou muset ostatní. My.

Autor je historik, novinář a vysokoškolský pedagog, vyučuje na New York University v Praze.